

INFORMÁCIA O VÝZNAMNÝCH ZISTENIACH Z KONTROL NAJVVYŠŠIEHO KONTROLNÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY UKONČENÝCH V JÚNI AŽ SEPTEMBRI ROKU 2017

V období mesiacov jún až september 2017 ukončil Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky (ďalej len „NKÚ SR“ alebo „úrad“) realizáciu 12 kontrolných akcií v 154 kontrolovaných subjektoch. NKÚ SR vykonal kontroly zamerané na správu spotrebných daní, zásadné riziká pre udržateľnosť verejných financií, majetok zdravotníckych zariadení a na hospodárenie detských domovov a vykonávanie sociálnoprávnej ochrany detí. V rámci kontrol hospodárenia s verejnými prostriedkami, resp. s majetkom vykonal kontroly na Najvyššom súde SR, ale aj v ďalších subjektoch štátnej správy aj samosprávy. V rámci kontroly európskych prostriedkov vykonal záverečnú kontrolu Švajčiarskeho finančného mechanizmu.

MINISTERSTVO FINANCIÍ

SR Správa spotrebných daní

Rezervy v efektívnosti správy spotrebných daní vo finančnej správe SR zistil NKÚ SR paralelnou kontrolou vykonanou v spolupráci s NKÚ Českej republiky. Príjmy zo spotrebných daní v oboch členských štátoch rastú pomalšie než ostatné daňové príjmy. Ako negatívny faktor sa javí značná administratívna náročnosť pri správe spotrebných daní. Významným prínosom medzinárodnej spolupráce pri tejto kontrole je skutočnosť, že obe inštitúcie získali hlbšiu znalosť o systéme správy spotrebných daní na národnej úrovni. Spoločne boli identifikované postupy znižujúce náklady na správu spotrebných daní, ako aj príklady dobrej praxe, ktoré by mohli prispieť k obmedzovaniu daňových podvodov, ktorých význam bude s rastúcimi sadzbami daní stúpať.

NKÚ SR v rámci medzinárodnej paralelnej kontroly zameranej na zásadné riziká pre udržateľnosť verejných financií, na základe analýzy odporúčaní medzinárodných organizácií, identifikoval sedem rizikových oblastí pre udržateľnosť verejných financií - fiškálna konsolidácia, dôchodky, zdravotníctvo, dane, vzdelávanie, trh práce a integrácia rómskej populácie. Na základe záverov kontroly možno konštatovať, že odporúčania vo vzťahu k zásadným rizikám pre udržateľnosť verejných financií boli zo strany ústredných orgánov štátnej správy naplnené a príslušné opatrenia napomohli znížiť identifikované riziká.

Aj keď hodnotenie vplyvu na spoločnosť a verejné politiky by bolo predčasné, významné poznatky z tejto kontroly využil NKÚ SR pri tvorbe strategického plánu úradu a pri definovaní oblastí kontrol na nasledujúce roky, a to s cieľom prispieť k zlepšeniu hospodárenia s verejnými financiami a majetkom.

MINISTERSTVO ZDRAVOTNÍCTVA SR

Verejné financie a majetok zdravotníckych zariadení - 2. etapa

V rámci prvých dvoch etáp bolo skontrolovaných 22 nemocníc v zriaďovateľskej pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva SR (MZ SR), samosprávnych krajov, ako aj transformované zdravotnícke zariadenia, zakladateľom ktorých bolo MZ SR. Kontrolami nemocníc v pôsobnosti MZ SR boli NKÚ SR zistené identické nedostatky, preto možno s vysokou mierou pravdepodobnosti predpokladať, že obdobné problémy sa vyskytujú aj v ostatných príspevkových organizáciách v zriaďovateľskej pôsobnosti MZ SR. V oblasti rozpočtu sú takmer rovnaké zistenia v príspevkových a samosprávnych nemocniciach. Rozpočty v oboch skupinách nemocníc sú v rozhodujúcej miere schodkové, kumulovaná strata kontrolovaných nemocníc MZ SR dosiahla za kontrolované obdobie hodnotu takmer 87 mil. eur, v samosprávnych organizáciách 17 mil. eur.

NKÚ SR kontrolami zistil značné nedostatky v riadení rozpočtov a ostatných parametrov hospodárenia väčšiny kontrolovaných subjektov. Nedostatočný a nejednotný analytický prístup k rozpočtu, jeho jednotlivým položkám, neumožňoval objektívne porovnávanie jednotlivých zariadení a ich organizačných jednotiek. Zodpovednosť za neplnenie rozpočtu a za celý systém hospodárenia bola v jednotlivých nemocniciach rozdielna. Vyvodzovanie zodpovednosti za neplnenie rozpočtu, za rastúcu zadlženosť, za neodvádzanie sociálnych odvodov je minimálna alebo takmer žiadna. NKÚ SR to považuje za jeden z trvalých problémov týchto organizácií, ktorý sa prenáša do celého systému zdravotníctva.

Problémom oboch skupín nemocníc je, že výška nákladov na poskytovanú zdravotnú starostlivosť vysoko prekračuje hodnotu jej úhrad zo zdravotných poisťovní. Priemerné náklady na 100 eur uhradenej zdravotnej starostlivosti v príspevkových organizáciách boli vo výške 133,5 eur, v samosprávnych 111,28 eur. Tieto údaje

svedčia o tom, že hlavná činnosť nemocníc dosahuje náklady, ktoré nie sú v plnej miere hrazené. Charakteristickým znakom hospodárenia všetkých kontrolovaných nemocníc bola vysoká hodnota neuhradených záväzkov voči dodávateľom, často v značnom sklze po lehote splatnosti, ale v mnohých prípadoch aj voči sociálnej poisťovni. V roku 2015 hodnota záväzkov bola o 1/4 vyššia než hodnota majetku, v jednom prípade predstavovala až 174-percentné prekročenie hodnoty majetku. Tieto údaje svedčia o tom, že medzi nemocnicami existujú výrazne rozdielne výsledky hospodárenia. V minulosti sa napriek týmto rozdielom prijalo v princípe plošné oddlžovanie, ktoré neprinieslo očakávané efekty.

MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SR

Hospodárenie detských domovov a vykonávanie sociálnoprávnej ochrany detí

NKÚ SR kontrolou vykonanou v troch detských domovoch nezistil závažné nedostatky v hospodárení. Priemerný bežný výdavok v roku 2015 predstavoval sumu 12 442 eur na jedno umiestnené dieťa a priemerné ročné mzdové výdavky dosiahli hodnotu 11 984 eur. NKÚ SR na základe kontrolných zistení odporučil MPSVR SR prijať systémové opatrenia na riešenie kapitálových potrieb detských domovov, ktoré bežný výdavok na jedno dieťa nerieši, a zároveň prijať opatrenie, aby kontrola kvality sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately prešla do kompetencie ministerstva. Kontrolované detské domovy vykazovali k 31. 12. 2015 sumu pohľadávok nedaňových príjmov vo výške 433-tisíc eur od 329 dlžníkov. NKÚ SR preto odporučil MPSVR SR, aby inicializoval legislatívne zmeny tak, aby dohľad nad plnením vyživovacej povinnosti voči maloletým osobám mal štát a nie zariadenie.

NAJVYŠŠÍ SÚD SLOVENSKEJ

REPUBLIKY Hospodárenie s finančnými

prostriedkami

Najvýraznejšie zistenia za obdobie rokov 2009 a 2010 kontrolóri identifikovali pri nakladaní s financiami určenými na odmeňovanie zamestnancov. Oficiálne dokumenty nespĺňali všetky zákonné náležitosti, zároveň ani nezohľadňovali kritériá definované Sudcovskou radou NS SR. Uznesenie Sudcovskej rady NS SR o navrhutej výške odmien ponechávalo určenie výšky odmien výlučne na subjektívnom rozhodnutí predsedu súdu.

Odmeny sudcov neboli vecne zdôvodnené, boli vyplatené v mimoriadne širokom rozpätí s niekoľkotisícovými rozdielmi, od 50 eur do 30-tisíc eur, čím predseda súdu nerespektoval zásadu rovnakého zaobchádzania, ako aj právo sudcu nebyť diskriminovaný. Dvaja sudcovia dostali najvyššiu vyplatenú odmenu v hodnote 30-tisíc eur po

SAMOSPRÁVA Mesto

Liptovský Hrádok

NKÚ SR v rámci kontroly hospodárenia s majetkom zistil porušenia všeobecne záväzných právnych predpisov, napr. pri zaradovaní nehnuteľného majetku mesta alebo pri nakladaní s budovou robotníckej ubytovne a prislúchajúcim pozemkom. NKÚ SR na základe výsledkov tejto kontroly poukazuje na nedostatočnú právnu úpravu súvisiacu s povinnosťou určovať všeobecnú hodnotu majetku pri jeho nadobudnutí znaleckým posudkom. Práve v tomto prípade tým, že všeobecná hodnota nehnuteľností, v období ich obstarania, nebola určená znaleckým posudkom, a práve ním bola pri ich predaji preukázaná strata verejných finančných prostriedkov spolu v sume 367,42 tis. eur. Z dôvodu podozrenia z porušenia povinností pri správe cudzieho majetku bolo toto zistenie odstúpené orgánom činným v trestnom konaní.

Obec Turá

Dôsledkom nevytvorenia účinného systému kontroly bolo konanie starostu obce nad rámec zákonných kompetencií bez schválenia zastupiteľstvom, čím spôsobil úbytok obecného majetku. Napr. uzatvorením záložnej zmluvy na zabezpečenie pohľadávky vo výške 20 tis. eur a následne po neuhradení tejto pohľadávky si obchodná spoločnosť uplatnila záložné právo, čím obec prišla o kultúrny dom. Preto NKÚ SR poukazuje na skutočnosť, že súčasné právne predpisy nedostatočne upravujú oblasť prevodu nehnuteľností obcí a umožňujú tak bezdôvodné obohatenie v prospech iných osôb. Zneužitím majetku obce na svoje obohatenie starosta

spôsobil aj niekoľko exekučných konaní, ktoré zvýšili výdavky obce a nevyplatenie už schváleného nenávratného finančného príspevku na realizovanú rekonštrukciu obecného rozhlasu. Závažné zistenia boli odstúpené orgánom činným v trestnom konaní.

eGovernment a informačné systémy obcí a miest,

Samosprávy používajúce špecializované informačné systémy, bez ohľadu na veľkosť, vykazovali dobrú úroveň pripravenosti na e-Government. No bez dodatočnej externej podpory však nie sú, hlavne malé samosprávy, schopné zabezpečovať v potrebnom rozsahu a kvalite činnosti spojené s výkonom verejnej moci elektronicky. Nehovoriac o tom, že okruh subjektov, s ktorými budú musieť samosprávy komunikovať elektronicky, sa rozšíri už od mája 2018. Preto sa bez centrálne riadenej implementácie v samospráve len ťažko naplní princíp „jedenkrát a dost“. Aj keď sa elektronizácia v prostredí územnej samosprávy postupne adaptuje, NKÚ SR upozorňuje na riziká vyplývajúce z možnej slabej pripravenosti na výkon verejnej moci elektronicky.

EURÓPSKE FONDY

Podpora cestovného ruchu na Slovensku z finančných prostriedkov Európskej únie

Úrad uskutočnil kontrolu zameranú na podporu cestovného ruchu (CR) v rámci Slovenskej republiky. Kontrolóri v 37 subjektoch preverovali účinnosť a efektívnosť využitej podpory z verejných a európskych zdrojov na úrovni takmer 55 miliónov eur. NKÚ SR konštatuje, že Slovensko má predpoklady na rozvoj všetkých ťažiskových foriem CR, ktorými sú letná, zimná turistika, pobyty pri vode, kúpeľný, mestský či vidiecky a kultúrno-poznávací cestovný ruch a agroturistika. Rast cestovného ruchu na Slovensku potvrdzuje aj jeho vývoj v ostatných rokoch. Príjmy z aktívneho zahraničného cestovného ruchu za sledované dvanásťročné obdobie (2005 až 2016) sa takmer zdvojnásobili, takmer o 1,24 mld. eur (o 99,3 %).

NKÚ SR na základe záverov z kontroly odporúča zabezpečiť aktualizáciu dokumentu Regionalizácia cestovného ruchu. Kontrolóri konštatujú, že finančné prostriedky zväčša prispeli k rozvoju a budovaniu infraštruktúry cestovného ruchu. Nedostatkom však je, že sa cielene nedopĺňali s financovaním dopravnej infraštruktúry. Prvky dopravnej infraštruktúry prijímatelia nepovažovali za bariéru ich činnosti aj napriek tomu, že väčšina z nich nezaznamenala za ostatných 10 rokov zmenu smerujúcu k zvýšeniu kvality dopravnej infraštruktúry.

Záverečná kontrola Švajčiarskeho finančného mechanizmu

Švajčiarska konfederácia sa zaviazala poskytnúť Slovensku príspevok vo výške 66,87 mil. švajčiarskych frankov v období desiatich rokov. Slovensko k 13. júnu 2017 vyčerpalo prostriedky ŠFM vo výške 59,01 mil. eur, čo predstavuje 95,7 % z celkovej sumy NFP. Podpora programu smerovala najmä k hospodárskemu rastu a zvýšeniu zamestnanosti, program prispel aj k posilneniu bezpečnosti občanov, k zvýšeniu transparentnosti a efektívnosti súdnych konaní, ako aj k osobnému rozvoju zdravotne postihnutých detí a mladistvých cez podporené projekty Slovenského červeného kríža a Gréckokatolíckej charity.

Kontrolóri za jedno z mála rizík vyhodnotili realizáciu a časové oneskorenie pri verejnom obstarávaní, či nedostatočnú predbežnú finančnú kontrolu. NKÚ SR konštatuje, že zistené nedostatky a identifikované riziká nemali zásadný vplyv na realizáciu jednotlivých projektov ani na dosiahnutie schválených cieľov. NKÚ SR odporúča vláde SR, aby zvažila premietnutie príkladov dobrej praxe z procesov komplexného riadenia projektov uplatňovaných pri švajčiarskych, ale aj nórskych fondoch do riadenia, odborného manažovania európskej finančnej pomoci na úrovni riadiacich aj sprostredkovateľských orgánov.